

DE LA BRUGUERA OBRERA A COOP 57

per Elena Rivera

INTRODUCCIÓ

Bruguera va ser una editorial espanyola fundada l'any 1910 per Joan Bruguera Teixidó que inicialment es va dedicar a la publicació de novel·les populars i fulletons. Amb el temps, l'editorial es va convertir en una de les més importants d'Espanya, especialment a partir de la dècada del 1940, quan es va iniciar una etapa d'expansió que la va portar a publicar còmics i revistes de gran èxit.

CONTEXT

Al llarg de la seva història, l'Editorial Bruguera va ser un reflex de la societat espanyola de l'època en què es van succeir diferents esdeveniments polítics, econòmics i socials. Un dels aspectes més interessants d'aquesta editorial és la relació amb el moviment sindicalista i polític a Espanya, especialment durant la dècada de 1970, quan l'empresa va estar molt involucrada en la lluita pels drets laborals dels seus treballadors.

En el següent escrit es parlarà de la part sindicalista i política de l'Editorial Bruguera, explorant la seva història i la seva relació amb el moviment obrer i els partits polítics de l'època. S'abordaran temes com la creació del sindicat OITEBSA i la seva rellevància, les vagues i protestes dels treballadors, la censura i la repressió, així com l'impacte que va tenir tot a la trajectòria de l'editorial i al panorama editorial espanyol en general. A més, per concloure parlarem del final de l'empresa, del judici que es va realitzar i les conseqüències que va tenir aquest per als treballadors i arran d'aquest esdeveniment, com va néixer la cooperativa COOP 57.

HISTÒRIA

Fundada l'any 1910 al barri del Coll a Barcelona, la impremta "El Gato Negro" que anys més tard s'anomena 'La Editorial Bruguera', es va convertir en una de les editorials més importants del país durant el segle XX. Joan Bruguera, fundador de l'Editorial, comença a publicar fulletons adreçats a un públic popular i a preus populars amb el propòsit, entre d'altres, d'alfabetitzar la població menys culturitzada de la societat. Tanmateix, l'any 1933 Joan Bruguera mor i els seus fills, Francesc i Pantaleón Bruguera, s'encarreguen de l'empresa i comencen a publicar revistes. Aquest esdeveniment coincideix amb la Guerra Civil Espanyola, la qual té un impacte ideològic i de contingut en els còmics a causa de la ideologia republicana dels Bruguera. No obstant, l'any 1939 la Guerra Civil finalitza amb una victòria del bàndol franquista i comencen les represàlies contra els "rojos" i tots aquells individus en contra del règim. És en aquest moment quan l'empresa deixa enrere el nom "El Gato Negro" a causa del contingut polític que conté

el nom i passa a anomenar-se Editorial Bruguera. Durant la dècada dels 70, l'empresa es troba en màxima expansió, obrint-se a nous mercats internacionals, publicant més revistes i promou una política social per als treballadors instaurant menjadors socials, serveis mèdics, club social, 17 pagues extres... no obstant, en aquest període d'expansió, l'empresa va experimentar una sèrie de dificultats fins arribar a la dècada dels 80 en què l'editorial té seriosos problemes econòmics. L'editorial experimenta un canvi en els Executius de l'empresa, els quals volen instaurar una cultura més burgesa. Per a poder mantenir aquesta nova línia d'actuació es necessitaven préstecs cada cop més elevats. Diverses decisions del conjunt de tècnics, editorials i els accionistes, van provocar la suspensió de pagaments l'any 1982, de la qual l'editorial no va poder sortir-se'n fins al seu tancament, l'any 1986. Per tal de revertir la situació, s'arriba a la conclusió que l'única forma perquè puguin seguir en peu, és realitzant acomiadaments dels obrers. Arran d'aquests esdeveniments, les lluites obreres es van encadenar durant molts anys per a evitar els acomiadaments. Bruguera però, canvia el discurs i ofereix indemnitzacions molt elevades per a aquells que vulguin abandonar l'editorial. Dels gairebé 1400 treballadors que treballaven abans de l'incident, van acceptar 600 treballadors aquestes indemnitzacions. Aquells que no ho van acceptar, van seguir amb la vaga durant diversos mesos, seguida d'un tancament a Parets durant un mes.

ELS SINDICATS

L'any 1976, José Antonio Díaz i altres treballadors de l'editorial, creen el sindicat OITEBSA (Organització Independent de Treballadors d'Edicions Bruguera S.A.) per a lluitar per millores laborals i condicions de treball justes. Aquest grup, advocava fermament per l'autonomia obrera i l'autoorganització dins de l'empresa. Tot i això, eren conscients de la necessitat d'establir vincles amb altres sindicats, tant a nivell sectorial com geogràfic. Per això, es van dur a terme una sèrie de reunions i sessions informatives perquè els treballadors poguessin decidir lliurement a quins sindicats afiliar-se.

RELACIONS SINDICALS

El debat es va plantejar principalment entre CNT i CCOO, ja que aquesta última organització tenia una estructura més estesa i estava més estretament vinculada als partits polítics de l'esquerra, com el PCE i el PSUC. Per la seva banda, la CNT, havia passat per una dura repressió durant la dictadura i havia perdut gran part de la seva influència. No obstant, després de la mort de Franco, va experimentar una certa recuperació i va aconseguir atreure sindicalistes de diferents corrents, com ara José Antonio Díaz qui aposta per la CNT com a opció més adient per a defensar els interessos dels treballadors de la Bruguera. Tanmateix, els següents anys el sindicat va patir un declivi important, motivat per desacords interns entre diferents corrents. José Antonio Díaz explicava com els grups més estrictament anarcosindicalistes, entre els quals hi havia el de Bruguera, no se sentien representats en una organització on convivia corrents incompatibles.

Durant les primeres eleccions sindicals l'any 1978, OITEBSA va guanyar 33 delegats, seguit de CCOO amb 9 i UGT amb 2. S'entrava en un període on el Sindicat Vertical del franquisme desapareixia i sorgeixen més conflictes entre sindicats sobre com articular la representació dels treballadors per negociar amb l'empresa.

EL PAPER D'OITEBSA

Durant la major part de la seva existència, OITEBSA va mantenir una hegemonia sindical interna a l'empresa, sent el sindicat més gran i actiu al sector de les arts gràfiques. Durant aquests anys es va desenvolupar una lluita sindical molt intensa per a la defensa dels llocs de treball. Tot i això, en els últims anys de l'empresa, una coalició entre CCOO i UGT va aconseguir desbancar OITEBSA. Després de la desaparició de la secció de la CNT, OITEBSA es va convertir en un sindicat sense cap vincle orgànic dins del sector de les arts gràfiques, encara que va mantenir la seva solidaritat amb diferents lluites d'aquest sector i d'altres. Des de CCOO es va acusar OITEBSA de ser un sindicat corporativista que només responia a interessos particulars dins de l'empresa, sense mostrar consciència de classe ni perspectiva social més enllà del dia a dia. Al llarg dels anys, aquesta diferència d'enfocament esdevindria el motiu de disputes entre les dues organitzacions. Comissions Obreres acusaria OITEBSA de fer un sindicalisme groc, mentre que OITEBSA acusaria els delegats de CCOO d'estar controlats per una organització professionalitzada aliena a la realitat dels llocs de treball i de seguir consignes que només responien als interessos polítics de la cúpula sindical.

EL FINAL

La lluita de l'editorial Bruguera va acabar l'any 1986, quan l'empresa va ser venuda al grup Zeta. La majoria dels treballadors van acceptar les indemnitzacions i van deixar l'empresa, encara que alguns van optar per la jubilació anticipada. Un grup de treballadors va decidir continuar la lluita en els tribunals i l'any 2005 van obtenir una sentència favorable del Tribunal Suprem, que va condemnar l'empresa a pagar una indemnització addicional per l'improcedent dels treballadors. Tanmateix, la sentència no ha estat satisfactòria per a tots els treballadors, ja que alguns havien caigut o s'havien jubilat durant el llarg procés legal. A més, els anys de lluita i d'incertesa que havien patit els treballadors, no crec que els diners puguin compensar mai l'esforç i el risc que els va ocasionar aquests esdeveniments. La lluita dels treballadors de Bruguera s'ha convertit en un símbol de resistència i de defensa dels drets laborals a Espanya, i ha estat reconegut per la societat i per les autoritats com un exemple de lluita i compromís.

L'HERÈNCIA D'UNA LLUITA

Com a conseqüència del tancament de l'Editorial Bruguera, va néixer Coop57. Alguns treballadors de l'editorial van rebre una indemnització important per l'acomiadament i van repartir la quantitat econòmica rebuda en diferents projectes. El fons que van crear els treballadors per a finançar els projectes de Coop57 va ser gestionat de manera informal fins a mitjans dels anys 90, quan es va decidir formalitzar la cooperativa per a una millor gestió i funcionament. A partir d'aquí, Coop57 es va centrar en la seva missió de finançar projectes i iniciatives que promoguessin una economia més justa i sostenible.

QUÈ ÉS COOP57?

Coop57 encara existeix i continua oferint serveis financers a organitzacions que comparteixen els seus valors cooperatius i socials. La cooperativa finança iniciatives econòmiques que promouen el desenvolupament sostenible, la justícia social i la integració de grups infrarepresentats, i ho fa a través de la seva xarxa de cooperatives, empreses d'inserció, organitzacions cíviques i col·lectius populars. És destacable que Coop57 no busca beneficiar-se de l'especulació o de la manipulació dels mercats financers, sinó que finança iniciatives que produeixen riquesa i alhora defensen ideals socials crucials. Això és coherent amb la seva missió de promoure una economia més justa i sostenible, i és una alternativa important a l'enfocament tradicional dels bancs i altres institucions financeres.

La xarxa de Coop57 ha crescut en els últims anys i actualment reuneix 278 cooperatives, empreses d'inserció, organitzacions cíviques i col·lectius populars, i dóna feina a més de 1.000 persones. Això és una mostra del potencial que té l'economia social i solidària per a contribuir al desenvolupament sostenible i a la millora de les condicions de vida de les persones. És interessant veure com la iniciativa dels treballadors de l'Editorial Bruguera va donar lloc a una cooperativa que ha estat capaç de finançar molts projectes importants en els últims anys i que segueix sent una referència en l'àmbit de l'economia social i solidària.

Elena Rivera,
Llicenciada en Ciències Polítiques per l'UPF